

พิธีกรรมบุญกองข้าว: บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนอำเภอสรีราชจังหวัดชลบุรี*

The Rice Offering Ceremony: Roles and Functions in the Amphoe Si Racha Community

ฐิตินันท์ เอี่ยมรัศมี และภาณุพงศ์ อุดมศิลป์

Thitinun Eamratsamee and Panupong Udomsilp

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: thitinan@pccchon.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมบุญกองข้าวต่อชุมชนอำเภอสรีราช จังหวัดชลบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นกระบวนการ รวบรวมข้อมูลภาคสนามจากพิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอสรีราช จังหวัดชลบุรี ช่วงพ.ศ. 2565-2567 จำนวน 3 ครั้ง และศึกษาวิเคราะห์โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีบทบาทหน้าที่ นิยมของวิลเลียม บาสคอม

ผลการวิจัยพบว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อชุมชนอำเภอสรีราช จังหวัดชลบุรี อยู่ 4 ประการ 1) บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้านชุมชนอำเภอสรีราช พิธีกรรมบุญกองข้าวจากอดีตสู่ปัจจุบันมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจเชื่อว่า ได้รับพรการปกป้องจากเทพเทวดาและผีทำให้มีชีวิตที่ราบรื่นปลอดภัย 2) บทบาทหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชนทุกภาคส่วนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกชุมชนในเขตอำเภอสรีราชต่างร่วมใจประสานความสัมพันธ์กันอย่างเข้มแข็ง เพื่อสืบสานพิธีกรรมของชุมชนในยุคปัจจุบัน 3) บทบาทหน้าที่การให้ความหวังเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งในชุมชน พิธีกรรมบุญกองข้าวสะท้อนการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมความเชื่อพุทธและพราหมณ์มีโดยสัญลักษณ์ในพิธีกรรม เพื่อความเป็นสิริมงคลความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจ 4) บทบาทหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของรัฐในด้านการสืบสานประเพณีของชุมชน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานให้มีคุณค่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

คำสำคัญ: พิธีกรรมบุญกองข้าว; บทบาทหน้าที่; ชุมชนอำเภอสรีราช

*ได้รับบทความ: 11 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 9 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 16 พฤษภาคม 2567

Received: December 11, 2024; Revised: April 9, 2025; Accepted: May 16, 2025

Abstract

The purposes of this research were study the roles and functions of the Bun Kong Khao ritual in the Si Racha District, Chon Buri Province community. It employs a qualitative research methodology that emphasizes field data collection from the Bun Kong Khao ritual in Si Racha District, Chon Buri Province, conducted three times between 2022 and 2024. The study analyzes the data using William Bascom's functionalist theory.

The results revealed that: The Bun Kong Khao ritual serves four important roles and functions within the community of Si Racha District, Chon Buri Province. 1. Role in instilling morale and encouragement for the community of Si Racha District. The Bun Kong Khao ceremony passed down through generations, consistently provides spiritual support. It is believed to bestow blessings and protection from deities and spirits, ensuring a smooth and harmonious life for community members. 2. Role in fostering relationships and strengthening community bonds. In the Si Racha District, various sectors-including government agencies, private organizations, and residents-collectively unite to strengthen their relationships. This collaboration is essential for upholding and preserving the community's traditions in contemporary times. 3. Role in providing hope for prosperity and abundance within the community. The Bun Kong Khao ceremony reflects a harmonious blend of cultural beliefs, integrating elements of Buddhism, Brahmanism, and ancestral worship. The symbols used in this ritual convey meanings related to good fortune, abundance, and economic prosperity, thereby offering hope for a flourishing future within the community. 4. Role in responding to governmental policies regarding the preservation of community traditions. This ceremony aligns with state policies aimed at sustaining local traditions and facilitating the transmission of cultural values from ancestors to future generations. In doing so, it ensures that the local culture is valued as a vital cultural heritage for the community.

Keywords: The Rice Offering Ceremony; Roles and Functions; the Si Racha Community

1. บทนำ

อำเภอบางพระในอดีตเป็นชุมชนโบราณของหมู่บ้านชาวประมงเล็กๆ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดชลบุรี ต่อมาได้เริ่มก่อตั้งชุมชนในปี พ.ศ.2443 โดยจอมพลและมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการได้เข้ามาประกอบกิจการโรงเลื่อยไม้ขนาดใหญ่ชื่อ “บริษัท ศรีมหา

ราชาทุน จำกัด” ในปี พ.ศ. 2446 มีจำนวนประชากรจำนวนมากขึ้นและมีการพัฒนาชุมชนตลาดแรงงานขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง ทางราชการจึงย้ายที่ว่าการอำเภอบางพระไปตั้งที่ตำบลศรีราชา จึงเปลี่ยนชื่อจากอำเภอบางพระมาเป็นอำเภอศรีราชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544)

ชุมชนอำเภอศรีราชาเป็นชุมชนที่ต้องเผชิญกับสภาพของปัญหาจากธรรมชาติแวดล้อมทั้งด้านภูมิศาสตร์และปรากฏการณ์ทางลมฟ้าอากาศ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ พิธีกรรมและความเชื่อจึงเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในวิถีชีวิตของชุมชน ดังที่ ทศนีย์ ทานตวนิช (2535, หน้า 92) กล่าวว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีกรรมของชาวประมงชายฝั่งทะเลที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัดเป็นเวลานาน เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจให้เกิดความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตว่าตนจะมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจจากการสะท้อนแนวคิดด้วยสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีกรรมโบราณที่ชุมชนอำเภอศรีราชาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และร่วมกันยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาอย่างเข้มแข็งจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชุมชนพื้นบ้านที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ดังที่ ภารดี มหาขันธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์ (2560, หน้า 90) ได้กล่าวว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีกรรมเก่าแก่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เกิดขึ้นในช่วงก่อนทศวรรษที่ 2500 จัดเป็นงานประจำปี เชื่อกันว่าคนในชุมชนหากไม่มาเข้าร่วมในพิธีอาจจะประสบเหตุเภทภัย สุขภาพไม่แข็งแรง ทำมาค้าขายไม่เจริญรุ่งเรือง เพราะผีปู่ตายาย สัมภเวสี ผีป่า ผีทะเลในชุมชนจะตลั่นดาลให้ประสบความโชคร้าย

ชุมชนอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรีเรียกพิธีกรรมนี้ว่า “พิธีกรรมบุญกองข้าวหรือกองข้าวบวงสรวง” ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อเทวดาอารักษ์ที่ช่วยคุ้มครองให้รอดพ้นจากอันตราย มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่วิญญาณสัมภเวสี โดยชาวบ้านในชุมชนจะนำอาหารมาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเพื่อบวงสรวงเทวดาในพิธีโดยมีพรหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมอ่านบทชุมนุมเทวดาให้มารับรู้ในขณะประกอบพิธีกรรม สำหรับอาหารอีกส่วนหนึ่งจะนำไปกองรวมกันเพื่อเซ่นไหว้ดวงวิญญาณให้มารับส่วนบุญ เมื่อเสร็จพิธีแล้วชาวบ้านจะนำอาหารมารับประทานอาหารร่วมกันส่วนอาหารที่เหลือจะไม่นำกลับบ้าน (สุกัญญา บัวไพบุลย์วงศ์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2565)

ในอดีตพิธีกรรมจะจัดขึ้นเป็นเวลา 3 วัน วันแรกวันที่ 19 เมษายน จัดพิธีที่บริเวณแหลมพาน วันที่สองวันที่ 20 เมษายน จัดพิธีกรรมที่ชุมชนริมทะเล วันที่สามวันที่ 21 เมษายน จัดที่หน้าสำนักงานเทศบาลอำเภอศรีราชา ชาวบ้านในชุมชนจะเข้าร่วมในพิธี เช่นไหว้ผีตามความสะดวก

ในปีพ.ศ. 2533 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบพิธีกรรม จากเดิมชาวบ้าน ในชุมชนร่วมมือกันจัดพิธีกรรมเปลี่ยนมาเป็นการเข้ามามีบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ในท้องถิ่น เพื่อความเป็นปึกแผ่นของชุมชนและเพื่อให้พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ การประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องตามประเพณีจะช่วยสร้างความ

มั่นใจในพิธีกรรมและทำให้พิธีกรรมมีความสำคัญมากขึ้น เจ้าพิธีในการประกอบพิธีกรรมเป็นพราหมณ์จาก เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ ต่อมาในปีพ.ศ. 2546 อำเภอสรีราชาได้มีการปรับภูมิทัศน์สร้างสวนสาธารณะ เทศบาลเมืองศรีราชาซึ่งตั้งอยู่ติดบริเวณริมทะเลจึงได้ย้ายสถานที่จัดพิธีกรรมมาที่บริเวณดังกล่าวจนถึง ปัจจุบัน

จะเห็นว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวยังคงเป็นพิธีกรรมที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในสังคมยุค ปัจจุบัน การที่ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดพิธีกรรม เพื่อเป็นศูนย์รวมการประสานความร่วมมือ ขององค์กรทุกภาคส่วนในชุมชน ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า และผู้นำท้องถิ่นในชุมชน กล่าวได้ว่าพิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของชาวบ้าน ในชุมชนที่ต่างให้ความร่วมมือในการสืบทอดพิธีกรรมกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญของพิธีกรรมบุญกองข้าว และเข้ามาให้การสนับสนุนการจัดพิธีกรรมอย่างยิ่งใหญ่สวยงามในปีพ.ศ. 2536 ทำให้พิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอสรีราชาเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางต่อสาธารณชน และได้มีการบรรจุเข้าไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวภาคตะวันออกของจังหวัดชลบุรีในวันที่ 21 เดือนเมษายนของทุกปี

งานวิจัยที่ผ่านมา โชติพัฒน์ ทิมกระจ่าง (2546) ศึกษาความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีกองข้าวของประชาชนในเขตอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวไม่ได้ศึกษาว่าพิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอย่างไรต่อชุมชนที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนหน่วยงานราชการและเอกชนร่วมมือร่วมใจกันสืบสานพิธีกรรมนี้ไว้นับจนถึงปัจจุบัน เพื่อชี้ให้เห็นว่าพิธีกรรมดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมบุญกองข้าวต่อชุมชนอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมีกระบวนการในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนานความเชื่อพิธีกรรมบุญกองข้าว แนวคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลการเข้าร่วมพิธีกรรมบุญกองข้าว 3 ครั้ง โดยกำหนดช่วงระยะเวลาในการเข้าร่วมพิธีกรรม

ในช่วงที่ไม่ได้อยู่ในช่วงเวลาการทำพิธีกรรม 3 ครั้ง ดังนี้ 1) วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 ลงพื้นที่ติดต่อประสานงานเก็บข้อมูลพิธีกรรมบุญกองข้าวที่สำนักงานเทศบาลเมืองศรีราชา 2) วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2566 ลงพื้นที่ติดต่อประสานงานเก็บข้อมูลพิธีกรรมบุญกองข้าวที่สำนักงานเทศบาลเมืองศรีราชา และ 3) วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2567 ลงพื้นที่ติดต่อประสานงานเก็บข้อมูลพิธีกรรมบุญกองข้าวที่สำนักงานเทศบาลเมืองศรีราชา

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์วิทยากรผู้ให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาพิธีกรรมบุญกองข้าวในครั้งนี้มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาและปัจจุบันอาศัยอยู่ในอำเภอศรีราชา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมในพิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้รู้เป็นผู้มีอายุระหว่าง 50-80 ปี ซึ่งทุกคนยินยอมให้ข้อมูลพร้อมทั้งอนุญาตให้ถ่ายภาพ บันทึกเสียง และเผยแพร่ข้อมูลได้ และ 2) การสังเกต (Observation methods) ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีบุญกองข้าว เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีกรรมได้อย่างครบถ้วนด้วยการสังเกต การจดบันทึก การบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เสียงในขณะประกอบพิธีกรรม

4. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีทางคติชนวิทยา นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมบุญกองข้าวต่อชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พิธีกรรมบุญกองข้าวมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้านชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัด ชลบุรี พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า เทวดา ภูตผี ว่ามีอำนาจเหนือมนุษย์ความสามารถบันดาลความสุขหรือความทุกข์ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนได้ พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นภาพสะท้อนของความเชื่อและความศรัทธาส่วนบุคคลของชาวบ้านที่ถือปฏิบัติในชุมชนโดยพร้อมเพรียงกันในช่วงหลังวันสงกรานต์ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมประจำปี ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษอย่างเข้มแข็งมาจนถึงปัจจุบัน การประกอบพิธีกรรมบุญกองข้าวมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ซึ่งชาวบ้านชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เชื่อว่าการเข้าร่วมในพิธีกรรมบุญกองข้าวจะทำให้ได้รับความเป็นสิริมงคลในชีวิต สุขภาพแข็งแรง ปลอดภัยจากอุบัติเหตุแคล้วจากภัยทั้งปวง มั่งมีเงินทองประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 พบว่า ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมแสดงอาการสงบนิ่งและพนมมือไหว้ในขณะประกอบพิธีบวงสรวงเพื่ออธิฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองปกป้องตนเองและครอบครัวให้มีความสุขความเจริญก้าวหน้า

นอกจากนี้ในการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงได้แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม โดยพราหมณ์เจ้าพิธีเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์และเทพเจ้า โดยการกล่าวบทโองการ อัญเชิญเทพเจ้าและการสักการบูชาด้วยการใช้บายศรีปากชามและดอกไม้ ดังเช่น ดอกบานไม่รู้โรย ดอกกรัก ดอกมะลิ เพื่อสื่อถึงความรักความสุขความสมหวัง ดอกกุหลาบ สื่อถึงความมีเสน่ห์แก่ผู้พบเห็น ความบริสุทธิ์ การมอบสิ่งที่ดีงามให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อสื่อถึงความเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมว่าตนจะได้รับสิ่งดีเข้ามาในชีวิต ดังนั้น การจัดพิธีกรรมบวงสรวงเพื่อเชิญเทพยดามายังบริเวณประกอบพิธีกรรมจะทำให้ผู้ที่มาเข้าร่วมในพิธีกรรมเกิดความมั่นใจว่าเทพเทวดาจากทั่วทุกสารทิศได้มาร่วมรับรู้รับฟังและช่วยป้องกันคุ้มกันภัยให้โชคลาภทำให้ชีวิตมีความสุขความเจริญรุ่งเรืองและมีทรัพย์สินเงินทอง

การประกอบพิธีกรรมบุญกองข้าวให้มีความศักดิ์สิทธิ์ทำให้พิธีกรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้คนในสังคม เกิดความมั่นใจที่มีทั้งทางใจให้ยึดเหนี่ยวทำให้ชาวบ้านตลอดจนลูกหลานในครอบครัวเกิดความรู้สึกสบายใจ เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในวิถีชีวิต จากการได้รับพรและได้รับการปกป้องจากเทพเทวดาให้ประสบความสำเร็จในดำเนินชีวิตแล้วคลาดจากภัยอันตรายโรคภัยไข้เจ็บและมีสุขภาพแข็งแรง

2. บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชน บทบาทสำคัญของ “พิธีกรรมบุญกองข้าว” ในระดับชุมชนที่สำคัญคือ การทำหน้าที่ในการช่วยการสร้างความสัมพันธ์ และความผูกพันยึดเหนี่ยวผู้คนในสังคมชุมชนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยพบว่า พิธีกรรม บุญกองข้าวสร้างความรู้สึกการมีวัฒนธรรมร่วมกันของชุมชนที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของชาวอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทั้งในระดับครอบครัว เครือญาติและสังคม ช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณของการมีวัฒนธรรมความเชื่อร่วมกัน และรักษาความเป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ให้คงอยู่ในสังคม

พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีที่สะท้อนบริบทของสังคมและความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชน ความสัมพันธ์อันดีและความผูกพันในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานราชการและภาคเอกชนร่วมกันจัดพิธีกรรมบุญกองข้าว โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ และวางแผนการจัดพิธีกรรมโดยเทศบาลเมืองศรีราชา ประกอบด้วย บุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลตำบลบางพระ สถานศึกษา ภาคเอกชน ห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาล และประธานชุมชนในอำเภอศรีราชา จำนวน 13 ชุมชน ดังนี้ ชุมชน บ้านไร่ ชุมชนบ้านโน ชุมชนซอยจุลินทร์และมิตร ชุมชนริมทะเล ชุมชนสว่างประทีป ชุมชนดวงมณี ชุมชนวัดราชฎ์นิยมธรรม ชุมชนไฟแดง ชุมชนหน้าดาราสุมทุร ชุมชนศรีเจริญ ชุมชนส่วนราชการ ชุมชนสุขุมวิท และชุมชนศรีราชานคร-ซอยไปรษณีย์ มาประชุมร่วมกันในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม เพื่อให้พิธีกรรมบวงสรวงและการเซ่นไหว้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชนมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในชุมชน มีการร่วมกันวางแผนการจัดพิธีกรรมประกอบของทุกภาคส่วนในชุมชน องค์การต่างๆ ในชุมชนให้ความร่วมมือประสานสัมพันธ์ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นจำนวนมากในการจัดงาน เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอสรีราชา ดังคำขวัญของอำเภอสรีราชา ว่า “ซอสพริกอร่อย เกาะลอยงามล้ำ อุตสาหกรรมรุ่งเรือง เมืองเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อนุรักษ์แต่ทะเล ประเพณีกองข้าว” ประเพณีกองข้าวจึงเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งสืบมาจนมาถึงปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในหมู่สาธารณะชนในเทศกาลท่องเที่ยว

ภาพที่ 4 เทศบาลศรีราชาการประชุมเตรียมการจัดงาน รูปภาพจากเทศบาลศรีราชา

ภาพที่ 5 ขบวนแห่สืบสานประเพณีกองข้าวรูปภาพจากเทศบาลศรีราชา

พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นวัฒนธรรมความเชื่อร่วมกันของชุมชน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนในชุมชนกับธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเข้าร่วมในพิธีกรรมทำให้ผู้คนในสังคมอำเภอสรีราชาได้มาพบปะสังสรรค์กัน ร่วมงานกันแบ่งปันกันสมัครสมานสามัคคีร่วมกันจัดงาน ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจเกิดความเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ที่ดีในระดับชุมชน ชาวบ้านในชุมชนได้รวมพลังความเชื่อ ความศรัทธาในเรื่องเทพเทวดาและผีร่วมกัน พิธีกรรมจึงมีบทบาทสำคัญที่เชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชนให้มีความสามัคคีร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวสร้างพลังชุมชนที่เข้มแข็ง

นอกจากนี้ยังพบว่า พิธีกรรมดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความเอื้ออาทรการแบ่งปันกันในชุมชน ดังเช่น ภายหลังจากการเสร็จสิ้นพิธีกรรมการเซ่นไหว้ ชาวบ้านในชุมชนจะนำอาหารมานั่งล้อมวงร่วมกันรับประทานอาหารเป็นครอบครัว และร่วมสนทนาแบ่งปันอาหารให้กันเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันในชุมชน ทำให้แต่ละครอบครัวได้ใช้เวลาสังสรรค์ทำความรู้จักกันจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ลักษณะดังกล่าวแสดงถึงโครงสร้างการ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสังคมชุมชนที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน

3. บทบาทในการให้ความหวังเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งของชุมชน พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบมาแต่โบราณของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่ต้องพึ่งพิงความอุดมสมบูรณ์จากธรรมชาติในท้องทะเล เพื่อหาเลี้ยงชีพบางครั้งต้องใช้ชีวิตอยู่กลางทะเลเป็นเวลาหลายวัน ไม่อาจคาดการณ์หรือวางแผนเกี่ยวกับปริมาณการจับสัตว์น้ำเพื่อเลี้ยงชีพทำให้เกิดความวิตกกังวลในการประกอบอาชีพในการออกทะเล นอกจากนี้ยังมีชุมชนชาวบ้านที่อาศัยพึ่งพิงธรรมชาติจากป่าฝนเพื่อประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรม ชาวไร่ชาวนาต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติความอุดมสมบูรณ์จากผืนดิน สภาพดินฟ้าอากาศ การเกิดพายุ ฝนแล้ง ผลผลิตของพืชผลไม่ได้ผลตามความต้องการพิธีกรรมบุญกองข้าวจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีความหวังว่า พิธีกรรมจะช่วยให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ดี มีอาหารเพียงพอ การมีความ เจริญรุ่งเรืองในชีวิต มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพค้าขาย ดังเช่น ข้อความที่กล่าวในบทโอองการในพิธีกรรมบุญกองข้าวบวงสรวงว่า

“ศรีศรีสิริสวัสดิ์ พิพัฒนามงคล เราเหล่าชาวชลบุรี ทำพิธีกองข้าวบวงสรวง ปวงเหล่าเทพเทวาทุกทิศานุทิศ สถิตทั่วทุกสถาน ทั้งวิญญูณบรรพชน ขอเหล่าเทวาอารักษ์ พิตักษัคุ้มครองผองภัย ให้ทุกคนอยู่เย็นเป็นสุข เป็นกุศลผลบุญ เกื้อหนุนชาวประชา ให้วัฒนาสถาพรหวังใดได้ผลสมใจปอง เพื่อความสวัสดิมงคล ทั่วทุกแห่งหน ข้าขออธิฐานจิต ผู้ร่วมกิจทั้งผอง กองข้าวบวงสรวงนี้จึงมีแต่ความสุขใจนำชีวิตให้รุ่งโรจน์ โชติช่วงชัชวาล”

พิธีกรรมบุญกองข้าวนอกจากจะเป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องรักษาคุ้มครองภัยอันตรายในการดำเนินชีวิตแล้ว พิธีกรรมดังกล่าวยังเป็นความหวังในการได้รับพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยดลบันดาลส่งเสริมให้มีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ ความมั่งคั่งร่ำรวยจากการประกอบอาชีพ ดังนั้น การประกอบพิธีกรรมบุญกองข้าวของอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จึงสื่อถึงความคาดหวังความอุดมสมบูรณ์โดยใช้บทโอองการในพิธีกรรม และเครื่องบวงสรวงเพื่อสื่อความหมายถึงแนวคิดในพิธีกรรม ประกอบด้วยผลไม้มงคล ขนมหวาน เครื่องกระยาบวช ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับโชคลาภและความสมบูรณ์มั่งคั่งทางด้านการเงิน ทรัพย์สินมั่นคงประสบความสำเร็จเป็นสิริมงคล ตำแหน่งหน้าที่การงานมั่นคง ดังเช่น ผลไม้มงคลในพิธีกรรมลำไย ความหมาย คือ โชคลาภและความสมบูรณ์ทางการเงิน ความรัก ความหวานฉ่ำ ความสุข แก้วมังกรกล้วยน้ำว้า แอปเปิ้ลสีแดง ช่วยส่งเสริมความมั่งคั่งร่ำรวย ส้ม ส่งเสริมความโชคดี ความร่ำรวยเป็นสิริมงคล ชาวบ้านต่างเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวาทาสามารถดลบันดาลความบริบูรณ์ความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทุกคนรอบครัวในชุมชนได้

การประกอบพิธีกรรมบุญกองข้าวของผู้เข้าร่วมในพิธีกรรม เพื่อการร้องขอความหวังให้ตนเองและครอบครัวได้รับความอุดมสมบูรณ์ มีความมั่งคั่งร่ำรวยเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนอำเภอศรีราชาเป็นชุมชนติดทะเล การดำรงชีวิตให้อยู่รอดได้จากการประกอบอาชีพต้อง

อาศัยการพึ่งพิงธรรมชาติจากฟ้า ฝน ทะเล ผืนดินที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ และการค้าขายผลผลิตจากสัตว์น้ำทางทะเล ชาวบ้านเชื่อกันว่าการเข้าร่วมในพิธีกรรมจะทำให้การทำมาหากินราบรื่นได้ผลผลิตที่ดี เป็นชุมชนที่เศรษฐกิจดีมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง เพราะได้รับพรจากเทวดาให้แสงหาช่องทางในการทำธุรกิจหรือเพิ่มพูนทรัพย์สินให้แก่ชาวบ้าน ในพิธีกรรมการเซ่นไหว้ผีเป็นการทำบุญให้แก่ผีที่ตายในป่า ทะเล ในชุมชน และบนท้องถนน เชื่อว่าการนำอาหารมาเซ่นไหว้เลี้ยงผีเป็นประจำทุกปีให้ผีอิ่มหนำสำราญ ผีจะไม่มารบกวนชาวบ้านทำให้เจ็บไข้ได้ป่วยหรือบันดาลให้เกิดอุบัติเหตุ ทำให้ชุมชนมีความสงบสุขใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่นเกิดความอุดมสมบูรณ์จากการประกอบอาชีพได้ ดังนั้น ชุมชนชาวประมงหรือผู้ประกอบการอาชีพทางทะเลจึงร้องขอและสวดอ้อนวอน เพื่อขอให้มิใช่เคราะห์ในการค้าขายสัตว์น้ำที่หาได้จากท้องทะเล หรือประสบความมั่งคั่งจากการประกอบอาชีพ พิธีกรรมบวงสรวงและพิธีกรรมการเซ่นไหว้จึงเป็นพิธีกรรมที่เสริมสร้างความหวังในเรื่อง ความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดา ไม่มีผีมารบกวนให้ประสบเคราะห์กรรม ชาวบ้านในชุมชนต่างพร้อมใจกันด้วยความอึดอ้อมใจร่วมมือร่วมใจกันจัดพิธีกรรม โดยสื่อสัญลักษณ์ความหมายอันเป็นมงคลตามความเชื่อของชาวอำเภอศรีราชาที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ

4. บทบาทหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของรัฐในด้านการสืบสานประเพณีของชุมชนพิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนอำเภอศรีราชา แสดงถึงเอกลักษณ์ของอำเภอศรีราชาที่ชุมชนร่วมกันรักษาสืบทอดวัฒนธรรมความเชื่อ ในอดีตชาวบ้านในชุมชนต่างๆ ในอำเภอศรีราชาต่างจัดพิธีกรรมเฉพาะในชุมชนของตนเอง ตามสถานที่กำหนดนัดหมายไว้ตั้งแต่โบราณเป็นเวลา 3 วัน ต่อมาในปีพ.ศ. 2533 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันหน่วยงานราชการ เทศบาลเมืองศรีราชาได้ประสานร่วมมือกับผู้นำชุมชนในอำเภอศรีราชา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดพิธีกรรมบุญกองข้าว โดยงานเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการพัฒนาเทศบาลเมืองท้องถิ่น การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ พ.ศ. 2566-2570 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ข้อ 3.2 กลยุทธ์พัฒนาด้านการเรียนรู้และการสอน และบุคลากรทางการศึกษา วันสำคัญทางศาสนาและประเพณี ท้องถิ่น กีฬาและนันทนาการ การจัดโครงการสงกรานต์ศรีมหาราชาและประเพณีกองข้าว โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดและงบประมาณจากเทศบาลเมืองศรีราชา พิธีกรรมบุญกองข้าวจึงมีบทบาทที่สำคัญในฐานะตอบสนองนโยบายของรัฐในด้านการสืบสานประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น เพราะพิธีกรรมเป็นกระบวนการสำคัญในการสืบทอด (transmission) ความคิดความเชื่อของคนในชุมชนเป็นเวลานานับ 100 กว่าปีอย่างต่อเนื่องเพื่อต่อยอดและถ่ายทอดความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน จากความศรัทธาความเชื่อเกี่ยวกับผีอารักษ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่งผลให้สาธารณะชนให้ความสนใจในมิติของความเชื่อกับการท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ยังมีการจัดริ้วขบวนเข้าร่วมกับประเพณีสงกรานต์ เพื่อแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชุมชนอำเภอศรีราชา ไม่เพียงแต่แสดงถึงความศรัทธาของชาวบ้านในชุมชน แต่ยังเป็นวิธีการถ่ายทอดวิถีชีวิตภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดเทศกาลการท่องเที่ยวภายใต้งานชื่อว่า “กองข้าวศรีราชาและสงกรานต์ศรีมหาราชา” โดยหน่วยงานราชการเทศบาลเมืองศรีราชาเป็นผู้นำในการดำเนินการให้ทุกฝ่ายได้ร่วมรับรู้และมีส่วนในการร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นร่วมกับประเพณีสงกรานต์ของอำเภอศรีราชา ทำให้พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นที่รู้จักกันมากยิ่งขึ้น และเป็นจุดขายของท้องถิ่นในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้มาร่วมชม ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาวได้ในอนาคต อีกทั้งยังช่วยเป็นกลไกสำคัญในการดำรงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าของชุมชน โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างสร้างสรรค์และยังคงรากเหง้าทางวัฒนธรรมไว้อย่างเข้มแข็ง

5. อภิปรายผลการวิจัย

พิธีกรรมบุญกองข้าวชาวบ้านชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประกอบพิธีกรรมในวันที่ 21 เมษายนของทุกปี พิธีกรรมดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะของชาวบ้านชุมชนอำเภอศรีราชาที่ถือปฏิบัติกันมาตามความเชื่อของบรรพชน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ (Four Function of folklore) ของวิลเลียม บาสคอม (Bascom, 1965) เป็นแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า พิธีกรรมบุญกองข้าวมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทั้งในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ซึ่งสามารถอภิปรายรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้านชุมชนอำเภอศรีราชา เจ้าพิธีในการประกอบพิธีกรรมคือพราหมณ์ เป็นผู้นำที่สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้แก่ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรม ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นว่าพิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามแบบแผนของการประกอบพิธีกรรมที่ชัดเจน การแต่งกายด้วยสีขาวสื่อความหมายถึงความบริสุทธิ์ในการเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าเชื่อมโยงถึงความเคารพศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่งผลในด้านจิตใจของผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นอย่างมากว่าเทพเทวดาส่งศักดิ์สิทธิ์มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถปกป้องคุ้มครองให้ตนเอง และครอบครัวมีความสุขปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง เกิดความโชคดีมีทรัพย์สิน การเช่นไหว้ผีให้ได้รับอาหารที่อิ่มหนำสำราญผีจะไม่มาทำอันตรายสร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชนจะเกิดความร่มเย็นเป็นสุข พิธีกรรมบุญกองข้าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชุมชนว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีพลังอำนาจในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ชาวบ้านในชุมชนใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมั่นคงปลอดภัยและมีความสุข

2. บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชน แม้ว่าในปัจจุบันพิธีกรรมบุญกองข้าวของอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จะมีการเปลี่ยนรูปแบบจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการจัดพิธีกรรมคือหน่วยงานภาครัฐ เทศบาลเมืองศรีราชาส่วนทุกภาคส่วนในเขตเทศบาลในชุมชนร่วมกันจัดพิธีกรรมบนพื้นฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิมคือ การร่วมมือร่วมใจกันของชาวบ้านในชุมชนเพื่อรักษาพิธีกรรมให้ยังคงอยู่ ให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ แม้ว่าในยุคปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงการจัดพิธีกรรมโดยผสมผสานความเชื่อผีพราหมณ์และศาสนาพุทธเข้าด้วยกัน เป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมและความเชื่อที่หลากหลายทางวัฒนธรรมที่หลั่งไหลเข้ามาในชุมชน และเกิดการปรับตัวของสังคมไทยที่ยืดหยุ่นและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืน

3. บทบาทในการให้ความหวังเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งของชุมชนพิธีกรรมทำหน้าที่ให้ความหวังเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งให้แก่ชาวชุมชน จากบริบทของพิธีกรรมในการบวงสรวงเทพเทวดา สื่อความถึงความสมบูรณ์ความงอกงามของผลผลิตจากการประกอบอาชีพ และความมั่งคั่งทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชน การประกอบสร้างความหมายผ่านสัญลักษณ์ในพิธีกรรมการบวงสรวง ประกอบด้วยเครื่องประกอบในพิธีกรรมที่สื่อความหมายเพื่อความเป็นมงคลในชีวิต

4. บทบาทหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของรัฐในด้านการสืบสานประเพณีของชุมชนพิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนอำเภอศรีราชาที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นของชุมชนชายทะเล แสดงถึงการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชน และตอบสนองนโยบายของภาครัฐในด้านการสืบสานประเพณีของชุมชน ในบริบทของการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานราชการเทศบาลเมืองศรีราชาในการจัดพิธีกรรมบุญกองข้าวให้เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญและน่าสนใจมากขึ้น เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้เข้ามาร่วมรับรู้วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน ได้เรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้านให้ดำรงอยู่ต่อไปในสังคมไม่ให้สูญหายไป สร้างความยั่งยืนและช่วยส่งเสริมกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน ทำให้อำเภอศรีราชาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้พิธีกรรมบุญกองข้าวได้รับประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในระดับจังหวัดประจำปีพ.ศ. 2556 ทำให้ชุมชนได้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมร่วมกัน เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่สืบไป สอดคล้องกับโชติพัฒน์ ทิมกระจ่าง (2546) ว่าชาวบ้านในชุมชนอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีทัศนคติที่ดีต่อการร่วมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีกองข้าวเพราะเป็นพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอศรีราชา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดพิธีกรรมบุญกองข้าวอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของพิธีกรรมในชุมชน

1.2 ควรศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อ ประเพณี การละเล่น เพลงพื้นบ้านของชาวอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นการรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอสรีราชา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

พิธีกรรมบุญกองข้าวเป็นพิธีกรรมมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่งมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ดังนี้ 1) บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้านในชุมชนอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันในชุมชน 3) บทบาทในการให้ความหวังเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่งของชุมชน 4) บทบาทหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลด้านการสืบสานประเพณีของชุมชน ทำให้ชุมชนให้เกิดความสามัคคีเป็นชุมชนที่เข้มแข็งเกิดความสงบสุข และดำรงเอกลักษณ์ของชุมชนชายฝั่งทะเลได้อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชลบุรี*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- โชติพัฒน์ ทิมกระจ่าง. (2546). *ความรู้ทัศนคติและการร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีกองข้าวของประชาชนในเขตอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2535). *ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวประมงชายฝั่งทะเลตะวันออก*. (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี มหาขันธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์. (2560). *รากฐานและภูมิพลังจังหวัดชลบุรี*. นนทบุรี: ปรีณโชน.
- Bascom, W. (1965). Four functions of folklore. In A. Dundes (Ed.), *The study of folklore* (pp. 279-298). New Jersey: Prentice-Hall.